

Мазур В.С.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Mazur V.S.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor at the
department of international tourism and hospitality business,
West Ukrainian National University, Ternopil

MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY: INTERNATIONAL AND UKRAINIAN EXPERIENCE

Постановка проблеми. Туристична діяльність має важливе значення як для економіки країн, так і для їх соціального розвитку. Туризм сприяє підвищенню культурного рівня людини, допомагає засвоїти нові знання, цінності та загальні норми поведінки. Завдяки туризму людина самовдосконалюється, реалізує свої рекреаційні, пізнавальні та духовні потреби. Тож, відбувається інтерналізація особистості. В цих умовах і виникає почуття відповідальності людини до навколишнього середовища та бажання покращити екологію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною та методологічною основою для дослідження екологічного туризму став доробок вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них необхідно виокремити праці вчених, таких як: О. О. Бейдик, В. І. Вишневський, О. Ю. Дмитрук, Т. Ю. Сорокіна, В. Є. Борейко, В. П. Кекушев, В. В. Храбовченко, Е. Ю. Колбовський. Проте, досі залишається невивченим коло проблем, пов'язаних із оцінюванням теоретичних та практичних тенденцій розвитку галузі туризму в сучасних умовах господарювання, та впливом зовнішніх чинників на популярні види туризму.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування перспектив розвитку галузі туризму в світі та Україні на основі теоретичних та аналітичних досліджень. Для досягнення мети було поставлено наступні завдання: провести оцінку теоретичних та практичних тенденцій розвитку галузі туризму в сучасних умовах господарювання; здійснити аналіз розвитку популярних видів туризму в Україні; запропонувати шляхи ефективного розвитку туристичного бізнесу з урахуванням міжнародного досвіду; проаналізувати вплив зовнішніх чинників на популярні види туризму та галузі в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день не існує однозначної загальноприйнятої класифікації туризму. Це пояснюється перш за все тим, що складно виділити чисті форми і типи сучасного туризму. Туризм можна класифікувати за різноманітними критеріями: за цільовим напрямком, засобами пересування, характером подорожі, тривалістю, видом проживання тощо.

Міжнародний туризм охоплює подорожі туристів з однієї країни до іншої країни. Ці туристи мають перетнути національні кордони, зазвичай, спілкуватися мовою, відмінною від своєї, і використовувати іншу валюту. Щоб привернути якомога більше міжнародних туристів, необхідно мати розвинуту інфраструктуру та надавати високу якість послуг. Туризм є важливим джерелом доходу, тому для багатьох країн кількість міжнародних туристів має більше значення, ніж кількість внутрішніх туристів [1, с. 39].

Внутрішній туризм включає подорожі мешканців певної країни, які мандрують лише в межах своєї власної країни. У загальній кількості туристів ця категорія становить найбільшу частку (понад 80 %) у таких країнах, як Франція, США та Великобританія. Це є найбільш практичною формою туризму, оскільки має такі переваги, як менші витрати, знання національної мови та знайомство з особливостями відпочинку у власній країні. Цей вид туризму також присутній у межах туристичних курортів [2, с. 205].

У країнах з великими територіями, значними відстанями та різноманітними ресурсами, зазвичай, кількість внутрішніх туристів перевищує кількість міжнародних. Прикладами таких країн є Франція, Великобританія, Нідерланди та США. З 1 січня 1993 року подорожі між державами Європейського Союзу вважаються внутрішніми.

На сьогоднішній день існує безліч видів туризму, які можна класифікувати за різними ознаками, включаючи напрямок, тривалість перебування, ціль поїздки, організаційний спосіб, кількість учасників, вікову категорію, методи переміщення, зацікавленість та вартість.

Рекреаційний туризм є важливим видом туризму, орієнтованим на відпочинок, відновлення та релаксацію. Цей вид туризму є особливо популярним серед міського населення, яке шукає можливості відпочити на природі та віддалитися від рутини міського життя.

Рекреаційний туризм може включати різноманітні види активностей, такі як прогулянки на природі, пляжний відпочинок, спортивні ігри та розваги, спа-процедури, культурні заходи та інше. Це створює комплексний туристичний досвід, який допомагає людям відновити свої сили та насолодитися відпочинком [3, с. 72].

Оздоровчий або лікувальний туризм є одним з найдавніших видів туризму. Цей вид туризму спрямований на поліпшення здоров'я, відновлення фізичних і моральних сил людини. Він переважно практикується у літньому віці, але може бути доступним протягом всіх сезонів року. У лікувальних турах значна увага приділяється індивідуальному підходу до кожного туриста. Час, відведений на оздоровчі процедури, зазвичай, проводиться індивідуально, а не в групах. Оздоровчий туризм може включати різні види процедур, такі як водолікування, фізіотерапія, масаж, гідротерапія, кліматотерапія, дієтотерапія та інші. Ці процедури спрямовані на поліпшення фізичного та психічного стану туристів і сприяють їхньому загальному благополуччю та самопочуттю.

Культурний туризм може зосереджуватися як на великих містах зі своїми музеями, театрами і цікавою архітектурою, так і на сільських місцевостях, де можна дізнатися про традиції та цінності місцевих культурних громад. Він спрямований на задоволення потреб людей, які цікавляться відвідуванням туристичних пам'яток і дослідженням культурної спадщини.

Навчальний туризм можна визначити як туризм, у якому приводом для подорожі є навчання або отримання певних знань (історичних, культурних, соціальних), вивчення та практикування іноземної мови. Навчальний туризм є інструментом, який використовується в освітній сфері для розширення навчального досвіду та набуття практичних знань. З появою нових технологій навчальний туризм стає ще більш доступним і цікавим. Він може поєднувати традиційні методи навчання з використанням сучасних технологій, таких як віртуальна реальність, дистанційні курси, мобільні додатки тощо.

Соціальний туризм є широким поняттям, яке охоплює різноманітні діяльності, спрямовані на надання допомоги певним категоріям осіб. Цей вид туризму, зазвичай, використовується для забезпечення соціальних переваг і підтримки осіб, які можуть бути вразливими або потребують особливої підтримки. Основні цілі соціального туризму включають забезпечення доступу до відпочинку та туристичних послуг для усіх верств населення, зокрема для тих, хто знаходиться в уразливому становищі або має обмежений доступ до відпочинку.

Модний туризм є специфічним сегментом ринку, який об'єднує три основні сектори: творчий туризм, культурний туризм і торговий туризм. Він передбачає взаємодію між організаціями, які спеціалізуються на маркетингу, торгівлі та послугах у туристичній галузі, а також з місцевими спільнотами, з метою приваблення туристів, які мають інтерес до моди, для бізнесу або відпочинку. Такий вид туризму сприяє розвитку модної індустрії, підтримує місцевий бізнес і створює нові можливості для туристичних дестинацій. Він також сприяє культурному обміну і сприяє створенню інтернаціонального модного співтовариства.

Різні міста світу все частіше використовують культурні сфери для розвитку туризму і збільшення свого економічного потенціалу. Це стратегічний підхід, який дозволяє містам виступати в ролі сильних гравців на світовому туристичному ринку.

Крім того, модний туризм може сприяти іншим галузям економіки, таким як роздрібна торгівля, готельний бізнес, ресторани, розваги та послуги. Це дозволяє містам диверсифікувати свою економіку і створює нові робочі місця.

Молодіжний туризм є окремим видом туризму, специфічним для молодих людей. Він має декілька форм, включаючи:

- 1) канікулярний туризм;
- 2) туристична освіта за кордоном;
- 3) робочий відпочинок;
- 4) волонтерство;
- 5) туризм, спрямований на вивчення іноземної мови.

Молодіжний туризм дозволяє молоді отримувати новий досвід, розширювати кругозір, вчитися і розвиватися в інших країнах та культурах.

Таким чином, різноманітність сучасних форм і видів туризму відіграє ключову роль у розвитку туристичної індустрії та економіки країн світу. Кожен вид туризму має свої особливості і привабливості, притаманні певним групам туристів. Це сприяє розширенню туристичної інфраструктури, відкриттю нових туристичних напрямків і розвитку туристичних послуг.

Розвиток туризму стимулює зростання економіки, створення робочих місць, залучення інвестицій і підтримку місцевих громад.

У світі туризм займає важливе місце і його розвиток сприяє не лише економічному зростанню, але й зближенню людей, культурному обміну та пізнанню світу. Існування різноманітних форм і видів туризму створює безліч можливостей для туристів усіх вікових груп і інтересів, дозволяючи кожному знайти щось цікаве і неповторне для себе.

Щороку світовий туристичний потік стає рекордним порівняно з минулим роком. Попит на подорожі з кожним роком стає все більш різноманітним, у зв'язку з чим з'являються нові види туризму, які набирають обертів і охоплюють все більше число споживачів [4–7]. До таких видів туризму відносяться кінотуризм, фототуризм, хобі-туризм, шопінг-туризм, екстремальний та екологічний туризм.

Екологічний туризм за кілька десятиліть став популярним у всьому світі завдяки виконуваним функціям, які є дуже значущими (відпочинок та ознайомлення з природою; пряма та опосередкована участь в утриманні та облаштуванні природоохоронних територій, екологічній освіті та піднесення її до рангу культурної освіти).

Людство розглядає розвиток екологічного туризму як один із варіантів збереження природного та культурного різноманіття планети Земля.

Термін «екотуризм» часто використовують туристичні агентства, спеціалісти для позначення діяльності, пов'язаної з використанням природних ландшафтів та об'єктів. Можна назвати декілька значущих проєктів у цій сфері: розвиток сільського туризму, екотуризм у заповідниках, тури в рамках наукових конференцій тощо.

На відміну від інших видів туризму, екологічний туризм – це подорож або відвідування добре збережених природних територій, як правило, об'єктів природно-заповідного фонду чи інших типів природоохоронних територій. По-друге, екологічний туризм передбачає наявність визначених, доволі жорстких правил поведінки і їх дотримання є принциповою умовою успішного розвитку даної сфери. По-третє, екотуризм відрізняється відносно слабким негативним впливом на природне середовище і тому його інколи називають «м'яким туризмом». По-четверте, екотуризм – це туризм, який передбачає умови, де місцеві жителі не лише працюють в якості обслуговуючого персоналу, але і продовжують жити на охоронній території, проводити традиційний вид господарювання, який забезпечує ощадливий режим природокористування.

Існують два основні підходи до виділення екологічного сектору туризму. В першому випадку екотуризмом називають туризм, головним об'єктом якого є дика природа. При цьому більшість авторів відмічають складність проведення межі між природою і традиційною культурою і поряд з природою включають останню в об'єкти туризму. Але, навіть в даному випадку, ємкість поняття «екологічний туризм» повністю не вичерпується. Широке розповсюдження отримує туризм з метою відпочинку на природі – на територіях, змінених людиною, який часто вважається як екологічний, а його значення для охорони та відновлення середовища, народних традицій та екологізації економічного розвитку стає в деяких регіонах вирішальним.

Виділяють дві моделі екологічного туризму з різними специфіками їх надання: західноєвропейську та австралійську. До представників першої моделі відносяться розвинені країни – Італія, Іспанія, Франція, Німеччина та ін. Така модель потребує будівництва комфортабельних готелів, кемпінгів, мостів, архітектурних споруд, вирубки лісів під супермаркети, стоянки та будинки відпочинку, розвитку транспортної мережі тощо.

Австралійська модель впроваджена в Австралії та США. Основою цієї моделі є концепція збереження та підтримки природних умов. Це відповідає як державній політиці, так і географічним і екологічним умовам Австралії: тут збережені великі ліси, багатовидова флора і фауна, створено понад 1000 особливо охоронюваних природних територій (ООПТ).

Важливою особливістю екотуризму є екологічна свідомість мандрівників. Туристи готові на час забути про блага цивілізації; можна навіть тимчасово відмовитися від деяких звичок, щоб підтримувати довкілля в належному стані.

Внаслідок тривалого періоду карантинних обмежень і зміни форм пандемії, світові туристичні тренди зазнали повної трансформації. Наразі одним з визначальних напрямків є концепція «bleisure» (поєднання бізнесу та відпочинку). Ця схема передбачає, що після бізнес-подорожі люди продовжують перебувати у місці призначення протягом кількох додаткових днів з метою відпочинку. Останні дослідження показують, що вже близько третини клієнтів по всьому світу обирають опцію «bleisure», тоді як кілька років тому це робили лише кожен десятий.

Одним зі значних напрямків, який в останній час набув великої популярності, особливо вплинула на нього пандемія, є розвиток соло-туризму, тобто подорожей наодинці [4]. Існує багато причин, які спонукають до соло-подорожей: бажання побачити нові місця та зустріти нових людей, відкриття чогось нового, лікування душевних ран, релаксу та насолоди світом та тишею. Цей тренд активно розповсюджується і стає популярним завдяки соціальним мережам.

Особливо під час карантинних обмежень соло-туризм стає дуже затребуваним, оскільки туристи ставлять все більше вимог до харчової безпеки та екологічності. Важливим стає вибір регіону для відпочинку, оцінювання його екологічної ситуації, доступність здорової їжі та безпека перебування.

В умовах карантину значно змінилася тривалість перебування в поїздці, яка скорочується. Дуже популярними стали міні-поїздки, такі як тури вихідного дня, які спрямовані на отримання унікальних вражень та досвіду протягом короткого періоду.

Одним з наступних трендів у туристичному сегменті є wellness-туризм. Цей тип туризму спрямований на покращення фізичного та психологічного стану людини і називається «туризм здорового життя». Wellness-туризм визначається фахівцями галузі як подорож, яку людина планує з метою поліпшення або підтримки свого здоров'я.

В сучасний час, коли все більше людей приділяє увагу підтримці здорового стану організму і збереженню балансу між фізичним та психологічним здоров'ям, правильному харчуванню та якості життя, виникли нові тренди у туризмі. Ці тренди надають можливість задовольнити всі їхні потреби і включають в себе широкий спектр послуг.

На основі офіційної статистики розглянемо приблизні дані про внесок туризму у світовий ВВП за деякими найпопулярнішими туристичними маршрутами (рис. 1):

1. Європейський союз. За даними Європейської комісії, туризм становить близько 10 % ВВП Європейського союзу.

2. Азія-Тихоокеанський регіон. Згідно з даними Світової організації туризму (UNWTO), у деяких країнах цього регіону, таких як Таїланд, Малайзія, Філіппіни, внесок туризму у ВВП може досягати значних рівнів, від 10 % до 20 % або більше.

3. Кариби. У багатьох карибських країнах, таких як Багамські острови, Ямайка, Домініканська Республіка, туризм є важливою галуззю, тому внесок до ВВП може перевищувати 20 %.

4. США. Туризм в Сполучених Штатах також має значний внесок до ВВП, складаючи близько 8 % від загального ВВП країни.

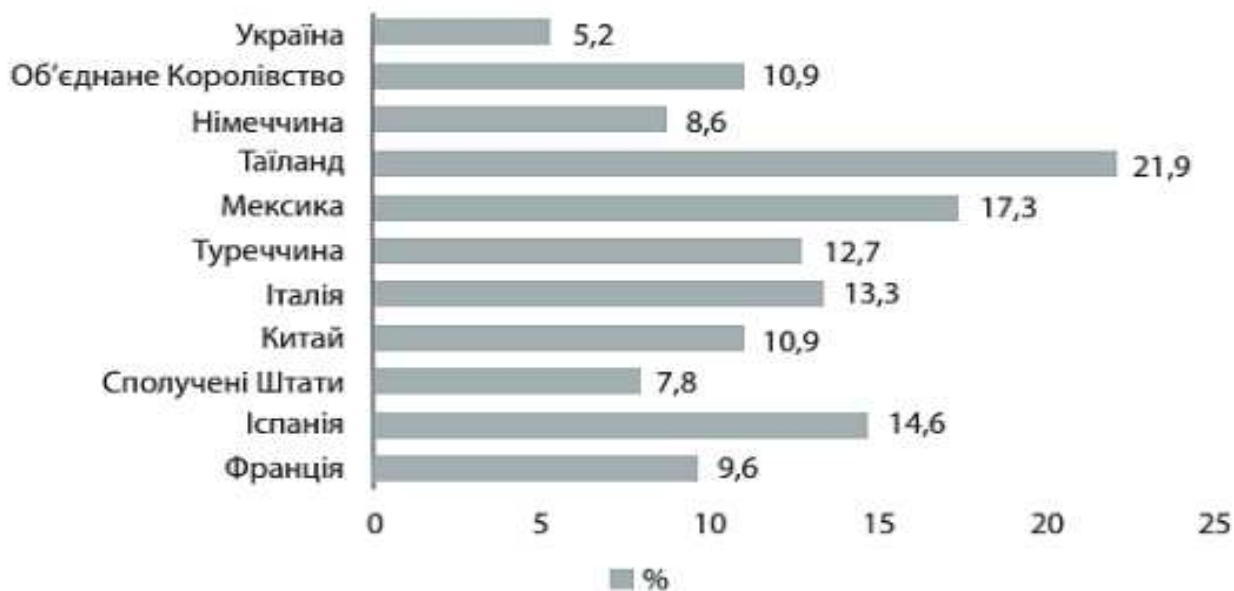

Рис. 1. Внесок туризму у світовий ВВП, % за найпопулярнішими туристичними маршрутами

Джерело: [8]

Варто зазначити, що ці дані є приблизними і можуть відрізнятись залежно від різних джерел та методології розрахунку. Також внесок туризму у ВВП може змінюватись з року в рік через різні фактори, включаючи сезонність, політичні та економічні зміни, а також вплив пандемії та інші непередбачувані обставини.

На основі даних розвитку сфери туризму станом на кінець 2021 року, можна зробити певні висновки про рівень розвитку цього сектора:

а) збільшення чисельності громадян країни, розміщених у спільних місцях розміщення, на 11,72 % порівняно з попереднім роком може свідчити про зростання внутрішнього туризму та популярність відпочинку в межах власної країни;

б) збільшення чисельності іноземних громадян, розміщених у спільних засобах розміщення, на 6,39 % свідчить про зростання міжнародного туризму та привабливість країни для іноземних відвідувачів;

в) зменшення обсягу платних послуг готелів та аналогічних послуг з надання тимчасового житла на 8,52 % порівняно з докризовим роком може бути впливом пандемії та обмежень у подорожах, що суттєво вплинули на туристичну індустрію.

Тренди в туризмі можуть змінюватись у залежності від ситуації з пандемією та впливу на ринок подорожей. Наразі головним пріоритетом для туристичної галузі є безпека та відновлення довіри туристів.

У зв'язку з закриттям кордонів та обмеженнями на міжнародні подорожі, багато людей, які раніше відпочивали за кордоном, змушені були переорієнтуватися на вітчизняний туризм. Це призвело до збільшення популярності внутрішнього туризму в Україні.

Одним з проявів цього переорієнтування став зріст популярності «VIP-відпочинку» у більш дорогому сегменті. Туристичний оператор Join UP! спостерігав зростання попиту на ексклюзивні, комфортабельні та розкішні відпочинкові пропозиції в межах країни.

Популярність VIP-відпочинку може пояснюватися бажанням людей змінити свої туристичні враження і отримати особливий рівень сервісу та комфорту, навіть під час внутрішніх подорожей. Такий тип відпочинку може включати елітні готелі, приватні трансфери, ексклюзивні екскурсії та інші послуги, які задовольняють потреби вимогливих туристів.

Проте, варто зазначити, що цей тренд може бути обмежений частиною населення, яка має достатні фінансові ресурси для такого виду відпочинку.

Розвиток сільського, зеленого, гастрономічного та історико-культурного туризму в Україні є одним із перспективних напрямків туристичної діяльності. Ці види туризму ґрунтуються на унікальних природних, культурних та історичних ресурсах країни і мають великий потенціал для розвитку.

Згідно з даними про «ТОП - туристичних напрямків України», кожна з областей відзначилася як лідер у певному виді туризму. Ось деякі з цих напрямків та популярні туристичні об'єкти:

1. Львівська область. Львів – місто з багатою історією та архітектурою, відоме своїми екскурсійними можливостями.

2. Закарпатська область. Закарпаття – регіон з унікальною культурою та гастрономічними традиціями.

3. Івано-Франківська область. Карпати – гірський регіон, де можна займатися активним відпочинком, таким як похідні, лижні прогулянки та катання на лижах.

4. Тернопільська область. Тернопільщина – місце з великою кількістю замків, палаців та історичних об'єктів.

З розвитком сільського туризму постає потреба у створенні та покращенні туристичної інфраструктури, розвитку послуг та привабливості сільських туристичних об'єктів. Держава та місцеві органи влади можуть сприяти розвитку цього напрямку, надаючи фінансову підтримку, залучаючи інвестиції та розробляючи програми розвитку сільського туризму.

Сучасний досвід та наукові дослідження підтверджують важливість розвитку сільського туризму в Україні і його потенціал як каталізатора туристичної галузі.

Україна має значні ресурси для екотуризму, використання яких, разом зі зростаючим попитом на туристичні послуги, призведе до активного розвитку інфраструктури та організації екотуристичної діяльності. Протягом останніх років туристична галузь в Україні зазнала складних перипетій. Викликом для неї стала пандемія COVID-19, яка спонукала українців звернути увагу на внутрішні подорожі, зокрема екотуризм. Крім того, Україна стала свідком жадливої війни, яка призвела до численних порушень Женевської конвенції щодо злочинів проти довкілля внаслідок російської агресії.

Розвиток екотуризму в Україні стикається з рядом проблем, які мають велике значення для його майбутнього. Фактично, цей вид активного відпочинку ще тільки починає формуватись. Успішне вирішення цих проблем, які охоплюють екологічні, економічні та соціальні аспекти, є вирішальним для того, щоб екотуризм в Україні міг стати екологічно зорієнтованим і розвиватися відповідно до загальних принципів сталого розвитку, до яких Україна прагне приступити.

Розвиток екологічних форм туризму в Україні ускладнюється проблемами, що мають економічний та природний характер, такими як відсутність фінансування та пошук джерел його забезпечення, а також негативний вплив на природне середовище.

Екологічний туризм може мати як позитивний, так і негативний вплив на навколишнє середовище, якщо його не керувати належним чином. Недостатньо розвинена інфраструктура, така як міжнародні транспортні об'єкти, дороги та дорожні позначення, громадський транспорт, готелі, гостьові будинки й пансіони, становить серйозну перешкоду для успішного розвитку екотуризму.

Екотуризм має потенціал для розвитку на всій території країни і вимагає особливої уваги до охоронних територій в рамках концепції екотуризму. Виділення природних районів для охорони є необхідним інструментом для розвитку екотуризму. Для належного розвитку та управління такими об'єктами важливо встановлювати чіткі норми та критерії.

Забезпечення зайнятості місцевого населення повинно бути в центрі екотуристичної політики. В цьому контексті організація спеціальних навчальних курсів для місцевих гідів з метою надання належних знань і навичок має велике значення. Комплексна політика й залучення всіх учасників туристичного процесу є важливими інструментами розвитку екотуристичних напрямків.

Дії російської агресії в Україні мають серйозний негативний вплив на довкілля та природні ресурси. Воєнні дії, обстріли та підриви інфраструктури, підпали лісів та інші злочини проти довкілля порушують не тільки міжнародні конвенції, але й спричиняють серйозні екологічні катастрофи.

Забруднення Чорного та Азовського морів, включаючи виливи нафтопродуктів та хімічних речовин, мають негативний вплив на екосистему морських вод і прибережних територій. Лісові пожежі спричиняють втрату цінних природних ресурсів та призводять до зменшення біорізноманіття.

Важливо відзначити, що такі злочини проти довкілля не тільки порушують міжнародне право, але й мають гуманітарні наслідки, загрожуючи життю і здоров'ю людей, а також поглиблюючи гуманітарну кризу.

Міжнародна спільнота повинна вжити необхідних заходів для зупинення таких екологічних злочинів, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності.

Використання природних ресурсів за допомогою екологічно орієнтованого туризму є важливим аспектом сталого розвитку. Природно-заповідні території мають великий потенціал для рекреаційного туризму, оскільки вони зберігають унікальні природні комплекси та різноманітність видів.

Після завершення війни і відновлення стабільності в Україні, розвиток екологічно орієнтованого туризму може стати важливим інструментом відновлення туристичної галузі та економіки країни в цілому.

Екологічно орієнтований туризм передбачає збереження природних ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля та сприяння сталому розвитку. Це може бути досягнуто шляхом впровадження екологічних стандартів та практик, розробки екологічно свідомих маршрутів та послуг, популяризації екологічної освіти серед туристів та місцевого населення (рис. 2).

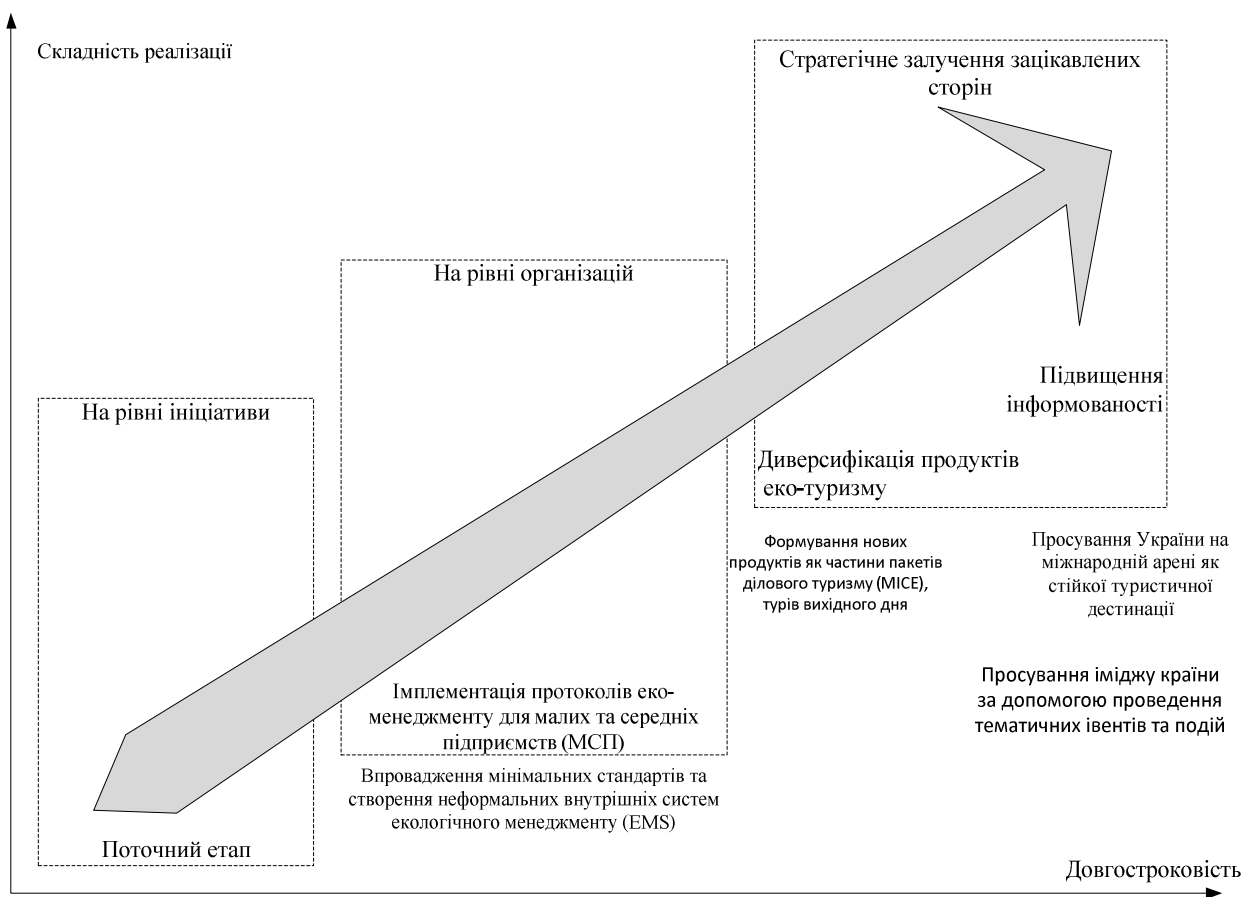

Рис. 2. Етапи реалізації екологічного туризму в Україні

Джерело: сформовано автором на основі [9]

Ефективне функціонування туристичного ринку вимагає взаємодії всіх його складових. Розвиток екологічного туризму в Україні дійсно є одним з найперспективніших шляхів покращення стану природно-заповідного фонду та інших природних територій. Екологічний туризм може сприяти збереженню природних ресурсів, підтримці екосистем та збалансованому природокористуванню.

Для досягнення успіху у розвитку екологічного туризму в Україні важливо створити сприятливе законодавче середовище та нормативно-правову базу, яка регулюватиме цю сферу. Також потрібно активно просувати унікальні природні ресурси країни, покращувати інфраструктуру, сприяти підготовці кваліфікованих кадрів та залучати інвестиції.

Розвиток екологічного туризму має потенціал позитивно вплинути на збереження природних ресурсів та розвиток туристичної індустрії в Україні, що є важливим для забезпечення сталого розвитку країни.

Розвиток екологічного туризму в Україні має великий потенціал і може стати привабливим видом туризму, який сприятиме збереженню природи, розвитку економіки та популяризації країни.

Розвиток екотуризму може мати позитивний економічний вплив на країну, сприяючи стабільному розвитку економічної діяльності та вирішенню соціальних питань. Проте, існують певні перешкоди, які гальмують розвиток цього сектора.

Одним із головних факторів є складна логістика, зокрема недостатня якість доріг у країні. Це може ускладнювати доступ до природних місць і природно-заповідних територій, обмежувати можливості розвитку екотуризму та впливати на комфорт туристів.

Додатковою проблемою є спрощене трактування поняття екотуризму самими представниками туристичної індустрії та чиновниками. Це може призводити до включення будь-яких виїздів на природу до категорії екотуризму, що розмиває його концепцію та знижує стандарти якості екологічних подорожей.

Уроки та практики, вживані в Європі, можуть бути корисними для України в розвитку екотуризму. Важливо враховувати нові форми екотуризму, такі як природні парки, еко-курорти, екокотеджі, екостежки, глемпінги та інші, які сприяють збереженню природи, підвищують екологічну свідомість та надають цікаві варіанти відпочинку для туристів.

Розвиток екологічного туризму дійсно сприяє створенню суспільних благ і може бути важливим інструментом для диверсифікації аграрного сектору економіки та підтримки добробуту сільського населення. Проте, в контексті обмежень руху, які можуть бути запроваджені через різні обставини, екологічний туризм потребує спеціальних заходів для його розвитку.

У сучасних умовах мікролокації, які охоплюють короткі відпустки поблизу дому, але далеко від популярних туристичних маршрутів, стають головним туристичним трендом. Це дозволяє заощадити час і гроші, а також зменшити вплив подорожей на навколишнє середовище.

Розвиток екологічного туризму, включаючи мікролокації, екологічні оздоровчі стежки та зелені дороги, може мати позитивний вплив на збереження природи, здоров'я та добробут суспільства.

Висновки з проведеного дослідження. На сьогоднішній день не існує однозначної загальноприйнятої класифікації туризму. Це пояснюється перш за все тим, що складно виділити чисті форми і типи сучасного туризму.

Різноманітність сучасних форм і видів туризму відіграє ключову роль у розвитку туристичної індустрії та економіки країн світу. Кожен вид туризму має свої особливості і привабливості, притаманні певним групам туристів. Це сприяє розширенню туристичної інфраструктури, відкриттю нових туристичних напрямків і розвитку туристичних послуг.

Сьогодні туризм справедливо вважається явищем XXI століття, оскільки у ньому беруть участь більш ніж 150 країн з 195 нашої планети. За останні десятиліття світовий туризм показує стійкий ріст. Згідно з оцінками Всесвітньої туристської організації (UNWTO), до 2030 року кількість туристичних прибутків у світі очікується досягти 1,36 мільярда осіб. Іншими словами, кожен п'ятий житель планети буде здійснювати туристичні поїздки. Глобально, туризм становить приблизно 10 % ВВП і понад 6 % світового експорту.

Протягом останніх років сфера туризму в Україні переживає нелегкі часи. Пандемія Covid-19 стала викликом для туристичної індустрії. Багато підприємств зазнали втрат і не змогли вижити на ринку, що призвело до втрати близько 25 % індустрії. Ті підприємства, які залишилися, мусять адаптуватися до нових робочих умов, дотримуючись карантинних вимог та враховуючи нові потреби споживачів послуг. Наступною жакливою подією для України стала війна. На даний час вже зафіксовано кілька сотень заборонених Женевською конвенцією злочинів проти довілля внаслідок російської агресії, від початку повномасштабного вторгнення військ РФ на територію країни.

Література

1. Калина Т. Є., Константинова О. В., Арзуманян Т. Ю. Розвиток туристично-рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 3. С. 39-45.
2. Манівчук Ю. В. Інноваційні підходи до формування конкурентоздатності екотуристичних послуг в Карпатах. *Екотуризм і сталий розвиток у Карпатах* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Рахів, 2007. С. 205-210.
3. Кравченко Н. О. Напрямки екологізації туристичної індустрії України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2005. Вип. 3(31). С. 72-77.
4. Бойко В. О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 58-65. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.58

5. Бондарь В. В., Ганжа Я. Л. Екологічний туризм як складова розвитку сільського туризму. URL: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/11.pdf (дата звернення: 10.04.2023).
6. Внучко С., Тимошенко Т. Covid-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та українські реалії. Київ : Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2020. 28 с.
7. Воробйова О. А. Екологічний туризм як чинник сталого розвитку природно-заповідних територій. *Екологічні науки*. 2012. № 2. С. 119-129.
8. Дані з сайту Всесвітньої туристичної організації. URL: <http://www.unwto.org> (дата звернення: 11.04.2023).
9. EMAS The Eco-Management and Audit Scheme. URL: https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

References

1. Kalyna, T.Ye., Konstantinova, O.V. and Arzumanian, T.Yu (2017), "Development of tourism and recreational activities in protected areas", *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, no. 3, pp. 39-45.
2. Manivchuk, Yu.V. (2007), "Innovative approaches to the competitiveness of ecotourism services in the Carpathians", *Ekoturizm i stalyyi rozvytok u Karpatakh : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Ecotourism and sustainable development in the Carpathians: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference], Rakhiv, Ukraine, pp. 205-210.
3. Kravchenko, N.O. (2005), "Directions for ecologization of the tourism industry in Ukraine", *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, Iss. 3(31), pp. 72-77.
4. Boiko, V.O. (2020), "Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects", *Ahrosvit*, no. 22, pp. 58-65. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.58
5. Bondar, V.V. and Hanzha, Ya.L. "Ecotourism as a component of rural tourism development", available at: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/11.pdf (access date April 10, 2023).
6. Vnuchko, S. and Tymoshenko, T. (2020), "Covid-19 and social dialogue in the tourism industry: EU practices and Ukrainian realities", *Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii*, Kyiv, Ukraine, 28 p.
7. Vorobiova, O.A. (2012), "Ecotourism as a factor in the sustainable development of natural reserve territories", *Ekolohichni nauky*, no. 2, pp. 119-119.
8. "Data from the World Tourism Organization website", available at: <http://www.unwto.org> (access date April 11, 2023).
9. EMAS The Eco-Management and Audit Scheme, available at: https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm (access date April 11, 2023).